

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1345040/1

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב צבי בן יעקב - אב"ד, הרב יצחק הדאיה, הרב משה בצרי

התובעת:	פלונית	(ע"י ב"כ עו"ד טליה אויזרוביץ)
נגד		
הנתבע:	פלוני	(ע"י ב"כ עו"ד שירה שואף ועו"ד אבנר זינגר)

הנדון: דחיית בקשה למדור ספציפי בהתאם להסכם ממון

החלטה

ענין החלטה זו - תקפו של צו מדור ספציפי.

הצדדים נישאו זה לזה כדמו"י בתאריך ד' בניסן תשל"ט (1.4.79).

הצדדים מתגוררים בבית על שטח של דונם בר'.

בפנינו תביעה לשלום בית שתבעה האישה, לה כרכה בקשת סעד למתן צו למדור ספציפי. מנגד - תביעת גירושין של הבעל.

בתאריך ג' בכסלו תשפ"ב (7.11.21) ניתן על ידי בית הדין צו למדור ספציפי.

בתאריך ד' בטבת תשפ"ב (8.12.21) קיים בית הדין קדם דיון ושמע את הצדדים ואת באי כוחם.

בהחלטה זו לא באנו להכריע, ולו במקצת, בשאלה אם על הצדדים להתגרש או לחזור לחיי שלום. לפני כחמישה חדשים עזב הבעל את הבית, לדברי האישה – לאחר ויכוח קל ורגיל, ועד היום לא שב לבית הצדדים ולחיי שלום. לבעל טענות משלו שעלו בכתב ובעל פה, ולא זו העת לדון בדברים. איננו יודעים ואיננו רוצים להביע דעה אם עניינם של הצדדים יסתיים בגירושין או בשלום. הנושא עשוי להתבהר לאחר מיצוי ההליך הדיוני בבית המשפט לענייני משפחה, עליו נרחיב להלן, כשכל צד יבין את מצבו המשפטי מהבחינה הכלכלית.

אנו מניחים לאור התרשמותנו הקצרה כי הצדדים חכמים ונבונים דיים ואחרי 42 שנות נישואין, ודאי ישכילו לקבל החלטה משותפת, לשלום או לגירושין, ללא צורך בהתערבות של בית הדין. אולם במידה ולא יגיעו להחלטה משותפת, יקבע בית הדין דיון להוכחות. אך כל זה כאמור, לאחר מיצוי ההליך הרכושי, דהיינו – אכיפת הסכם הממון או ביטולו.

הנושא שנוגע לענייננו הוא הצו למדור ספציפי שניתן על ידי בית הדין. נציין שיש קונה פוטנציאלי החפץ לקנות את הנכס בסכום 25 מיליון ש"ח.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתאריך כ"ב בסיון תשס"ו (18.6.2006) חתמו הצדדים על הסכם יחסי ממון. הסכם זה נערך (כך מתברר מפרוטוקול בית המשפט לענייני משפחה שאישר את ההסכם בתוקף של פסק דין) ע"י עו"ד שמואל מורן, שייצג את האישה. בתאריך י' בתמוז תשס"ו (6.7.2006) הופיעו בבית המשפט לענייני משפחה ב"כ האישה (עו"ד דרור ממשרד מורן), וכך האישה והבעל (שהיה מיוצג גם לצורך ההסכם ע"י עו"ד זינגר, אך לא נכח באישורו בבית המשפט לענייני משפחה). כאמור, בית המשפט אישר את ההסכם ונתן לו תוקף של פסק דין, למעט סעיף 3 להסכם, הנוגע לסדור הגט; "בהיות הסדרים אלה בסמכות בית הדין הרבני".

להלן מספר סעיפים מאותו הסכם ממון:

3.3 היה ואחד הצדדים יחליט בעתיד, מכל סיבה שהיא, כי ברצונו להביא לסיום הנישואין, הוא יגיש בקשה לגירושין לבית הדין הרבני (להלן: "ההודעה" ו/או "פקיעת הקשר"). הצדדים מסכימים כי לאחר קבלת ההודעה הם ישתפו פעולה ויפנו במשותף להסדיר את סוגית הגירושין בבית הדין הרבני, ויקיימו את כל ההוראות הנובעות מפקיעת הקשר כאמור בהסכם [...].

3.4 הצדדים מסכימים כי מועד תחילת ביצוע הסדרים הממוניים המפורטים להלן בהסכם זה, למעט האמור בסעיף 5, 8, 9 ו/או בכל עניין אחר שנקבע מועד אחר לביצועו, יהיה במועד פקיעת הקשר (כאמור בסעיף 3.3 לעיל).

[...]

5.1 הצדדים מצהירים כי הנם מתגוררים בבית מגורים המצוי ברחוב ב'.

5.2 מוסכם בזה כי בסמוך לאחר אישור זה ע"י בית המשפט, היה וירצה בכך אחד הצדדים, יועמד בית המגורים למכירה כפנוי בשוק הפתוח ויימכר למרבה במחיר, בתוך 6 חדשים ממועד דרישת אחד מהצדדים [...].

5.3 היה ולא ישרור שיתוף פעולה בין הצדדים בהליכי מכירת בית המגורים ו/או הוא לא ימכר בתוך 12 חודשים ממועד העמדתו למכירה כאמור בסעיף 5.2 לעיל, יהיה רשאי כ"א מהצדדים להחליט באופן חד צדדי, אם להעביר את ביצוע מכירת בית המגורים לב"כ הצדדים [...] כונסי הנכסים יפעלו למכירת בית המגורים, לפי ההליכים המקובלים [...].

5.4 הצדדים מתחייבים לפנות את בית המגורים במועד שיקבע בהסכם המכר, למסירת החזקה ע"י הקונה.

בהמשך ההסכם (סעיף 7) מפורטים נכסים שיהיו בבעלות האישה: מחצית מהזכויות של הבית ברחוב ב', זכויות פרטיות במשרד בירושלים [...] בשטח של כ- 180 מ"ר, הזכויות הרשומות על שמה (25%) בנכס ברחוב ר' (מסעדה בקומת קרקע בשטח של 270 מ"ר, ומחסנים בקומת מרתף בשטח כולל של 660 מ"ר), הזכויות בחשבונות הבנק שעל שמה, הזכויות הרשומות על שמה בנכס של הוריה, בית מגוריהם. ומנגד – זכויות שיישארו בבעלותו של הבעל.

בנוסף, בהתאם לסעיף 9.1 ו 9.2 להסכם, תקבל האישה עוד 700,000 דולר, הנושא ריבית שנתית של 3% מיום ההסכם ועד לתשלום בפועל, מתוך חלקו של הבעל בדירה, וזאת כאיזון המשאבים בין בני הזוג.

בסעיף 8 להסכם פורט האופן בו ינהלו הצדדים את משק הבית המשותף, כאשר חלות סעיף 8 להסכם הוא עד למועד הגירושין בפועל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסיום ההסכם נכתב בכתב יד: "בכפוף לבצוע כל הוראות הסכם זה על ידי הצדדים, ובכפוף לבצוע ההסכם בתום לב, תוותר האישה על כתובתה, במועד סדור הגט בפועל". מוקדם להתייחס לסעיף זה, יחד עם זאת במקרה שלפנינו לא נראה שנושא זה יהיה "אבן נגף", ודי למבין.

כאמור, הסכם זה קיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט לענייני משפחה. אולם האישה טוענת שדינו של הסכם זה להתבטל, מאחר והצדדים נהגו שלא על פי ההסכם, וכפי שכתבה ב"כ האישה בכתב התביעה: "הסכם הממון לא בוצע מעולם, ובוטל בהתנהגות הצדדים".

טענה זו, אינה מעניין בית הדין דנן. מבחינתו, כל עוד ההסכם ופסק הדין לא בוטלו על ידי בית המשפט לענייני משפחה, ההסכם שריר וקיים, ויש לנהוג על פיו ובהתאם להסכם. למעלה מן הצורך נאמר, שגם אם הסכם מופר על ידי מי מהצדדים, מסיבה כזו או אחרת או בהסכמה, הדבר לא מבטל את ההסכם. מה כוונת ב"כ האישה שההסכם "לא בוצע מעולם"? האם כוונתה שמאז ההסכם לא נמכר הבית? או חשבון בנק שלא נפתח? איננו יודעים.

כמו כן לשיטת ב"כ האישה, בני זוג שיעשו הסכם ממון לפני הנישואין, ויחיו בשלום ושלחה שנים רבות, ואף עשרות שנים, היעלה על הדעת שההסכם בטל "בהתנהגות הצדדים", שלא באו לידי מסה ומריבה שנים רבות, ומקומו של ההסכם היה עמוק בקלסר המסמכים ולא נפתח מעולם? כך או כך, מבחינתו של בית הדין, ההסכם שריר וקיים ויש לו תוקף של פסק דין, כל עוד לא נפסק אחרת, ומשכך גם בית הדין צריך לנהוג על פי ההסכם.

בית הדין הבהיר לאישה ובאי כוחה כי הדרך לביטול ההסכם צריכה לעבור דרך בית המשפט לענייני משפחה. לבית הדין אין סמכות לביטול ההסכם, והוא לא יכול לשמש כ"כיפת ברזל" ליירט או לנטרל אותו. הדבר אינו בסמכותו, וכן לא יעשה.

צו למדור ספציפי נועד לאפשר לאישה זכות מדור במקום מסוים שהייתה רגילה בו קודם לסכסוך וההתדיינות. בנוסף, נועד הוא להבטיח את שלום הבית. כאשר יבוא הבעל ויבקש פירוק שיתוף במקרקעין בהתאם לסעיף 37 (א) לחוק המקרקעין (התשכ"ט – 1969), יכולה האישה לבקש מבית הדין סעד - צו למדור ספציפי, ובית הדין ידון האם במקרה שלפנינו יש אכן לאישה זכות מדור במדור הספציפי, וכן אם אי מתן הצו ישמיט את הסיכוי לשלום, ואם יש סיכוי לשלום. (ראה בעניין זה פס"ד של הרכב דנן שפורסם אך לאחרונה בתיק מס' 1344002/2). גם בפירוק שיתוף במקרקעין, ההסכם בין השותפים הוא הקובע והמחייב, למעט הסכמה על אי פירוק שיתוף לתקופה העולה על 3 שנים, אותה יכול בית המשפט לבטל, אם הדבר נראה לו צודק בנסיבות העניין (ראה סע' 37 (ב) ו 38 (א) לחוק המקרקעין).

כאשר בני זוג ערכו הסכם ממון לפני הנישואין או במהלכם, בו קבעו מפורש את אופן וצורת פירוק השיתוף במקרקעין, הרי שהסכם זה גובר על כל הסדר שהוא בהתאם לחוק או להלכה. ההסכם גובר על הוראות חוק יחסי ממון, בהתאם לסעיף 3 (א) לחוק יחסי ממון בין בני זוג (תשל"ג – 1973). ואף אופן הפירוק יהיה בהתאם להסכמה, אם בדרך של כינוס נכסים או מכירה עצמית, אם חלוקה בעין או בדרך אחרת, בהתאם לסעיף 38 (א) לחוק המקרקעין.

גם על פי ההלכה יכולה אישה לוותר על זכות מדור בדירה, בין מדור אישה או מדור אלמנה או כל תנאי שבענייני ממון בין בני זוג, קל וחומר על זכות למדור מסוים. להסכם הוויתור יש תוקף על פי ההלכה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך מובא בגמ' כתובות נו, א:

דתנאי, האומר לאישה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה, הרי זו מקודשת ותנאו בטל, דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר, בדבר שבממון תנאו קיים.

וכן הוא בגמ' כתובות פג, א. וכך נפסק בשו"ע אבן העזר סט, ו:

"התנה הבעל שלא יתחייב באחד מהדברים שהוא חייב בהם, או שהתנית האישה שלא יזכה הבעל באחד מהדברים שהוא זוכה בהם, התנאי קיים, חוץ מג' דברים שאין התנאי מועיל בהם, ואלו הם: עונתה, ועיקר כתובתה, וירושתה".

(לעניין ירושה, ראה סע' ז' שם בשו"ע, שהכוונה שלא בתקופת היותה ארוסה, ואכמ"ל).

הרי שבהתאם להלכה יכולים בני זוג להתנות על כל תנאי מתנאי הממון שביניהם, ותנאי זה גובר על כל הלכה מפורשת של תנאי כתובה, ודאי על סעד וזכות למדור ספציפי, שהגם שהוא נוהג בתי הדין ושיש לו מקורות הלכתיים, מכל מקום אינו הלכה מפורשת בשולחן ערוך, ואינו תנאי מתנאי הממון של כתובה.

הסדר פירוק השיתוף בבית ברחוב ב', כפי שהוא מפורט בהסכם יחסי ממון בין הצדדים, מובהר בצורה בהירה ואינה משתמעת בדרך אחרת - האישה מוחלת על זכות למדור ספציפי בבית ברחוב ב'. הן היא והן הבעל יכולים לבקש פירוק שיתוף בבית זה והוא יימכר תוך 12 חודש. (לדעתנו, הוראות ההסכם בדבר ששה חודשים נוספים על הששה הראשונים, אינם רלוונטיים, כיון שהבית נמכר מעבר לסכום של 3 מיליון דולר האמור בסעיף 5.2 להסכם. אך אין זה מעניינו של בית הדין לפרש את ההסכם). משמעות הדבר, שעם ההסכמה למכירת הבית על ידי מי מהצדדים אף נגד רצונו של הצד השני, הרי שהאישה הסכימה שהיא מוותרת על זכות למדור ספציפי אפילו במהלך חיי הנישואין.

סעיף 5 להסכם הוחרג מהוראות סעיף 3.1 להסכם. לאמור, הבעל אפילו לא צריך לבקש להתגרש כדי למכור את הבית. הוא יכול לבקש להמשיך לחיות עם האישה בבית אחר. הדבר מפורש בסעיף 3.2 להסכם. לאמור - אף ללא גירושין או בקשה לגירושין, ויתרה האישה על הזכות למדור ספציפי בבית הנ"ל, בכך שהסכימה למכירתו במהלך חיי הנישואין.

משהגיעו הצדדים להסכם, שקיבל תוקף של פסק דין בעניין פירוק השיתוף בדירת הצדדים, כל עוד לא בוטל ההסכם ולא בוטל פסק הדין של בית המשפט לענייני משפחה שאישר את ההסכם ונתן לו תוקף של פסק דין, הן הצדדים והן בית הדין מחויבים לפעול בהתאם להסכם.

למעלה מהצורך נאמר, אנו מסופקים אם הסעד של צו למדור ספציפי, כוונתו הייתה למדור השווה 25 מיליון ש"ח, שלאישה יש מתוכו כשני שלישי (בהתאם להסכם, עקב תוספת דמי האיזון). עיון בהסכם הממון מעלה שלאישה עוד נכסים רבים שמקבלת מהבעל, ונרשמו על שמה. צו למדור ספציפי נועד כדי שאישה לא תמצא את עצמה נאלצת לעזוב את בית הצדדים כשהיא צריכה למצוא מקום מגורים שעלול להיות גרוע מהדירה בה חיו הצדדים, והוא בכלל הדין שאין להוציאה מנווה יפה לנווה רעה. (ראה כתובות קי, ב, רמב"ם הל' אישות יג, יח, שו"ע אה"ע ע"ב, עה"ב), ועיקר מטרת הצו, שלא תמצא האישה את עצמה, עם או בלי ילדיה, מטלטלת כספינה המטורפת בים ללא קורת גג ראויה לראשה.

ברור שהמקרה שלפנינו אינו עונה להגדרות הנ"ל. האם הצו נועד למקרים כאלה? האם הצו במקרה כזה ישמור על שלמות המשפחה? האם מכירה של בית ב-25 מיליון ש"ח במשפחה עתירת נכסים, יביא לפירוק המשפחה? הסכום שתקבל האישה, אך מפירוק השיתוף בדירה, מאפשר לה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לרכוש "פאר והדר". האם עם סכום כזה, יש חשש שהיא תצא מנווה היפה לנווה הרעה? האם יש הצדקה בכגון זה ליתן צו למדור ספציפי?

נאמר בזהירות, שהתשובות במקרה שלפנינו הינן שליליות. לא נצרכנו לומר דברים ברורים, ודיינו שהעלינו תהיות ותמיהות. שהרי בנדו"ד ההסכם הוא המחייב כאמור, ועל פיו יישק דבר, ולא נמצאה הצדקה ליתן צו למדור ספציפי, והצו שניתן, דינו להתבטל.

משכך, הצו למדור ספציפי שניתן ע"י בית הדין בתאריך ג' בכסלו תשפ"ב (7.11.21) – מבוטל.

טוב יעשו הצדדים אם יגיעו להסכמות על המשך דרכם, האישית והכלכלית, מחוץ לכותלי בית הדין ובית המשפט. לפנינו בני זוג מכובדים, שהקימו משפחה יפה, ואל להם לשקוע במריבות ובמלחמות, בוודאי לא אחרי 42 שנות נישואין. בשלב זה תיק גירושין ושלוש בית ישאר פתוח 6 חודשים, ובית הדין ימתין לסיום ההליך הרכושי או להסכמות בין הצדדים.

סיימו הצדדים את ההליך הרכושי של אכיפת ההסכם (או ביטולו) בבית המשפט לענייני משפחה, ולא הגיעו לידי הסכמות במישור האישי, לגירושין או לשלוש בית, יודיעו לבית הדין, ויקבע מועד לדיון בעניין.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ה' בטבת התשפ"ב (09.12.2021).

הרב משה בצרי

הרב יצחק הדאיה

הרב צבי בן יעקב – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה